

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Liberec 2021

Monika Surmová

Vánoční večírek na domově mládeže

Závěrečná práce

Studijní program:

Studijní obor:

Autor práce:

Vedoucí práce:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství

Ing. Monika Surmová

Mgr. Ing. Gabriela Čavojská

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Zadání závěrečné práce

Vánoční večírek na domově mládeže

Jméno a příjmení: Ing. Monika Surmová
Osobní číslo: P19C00025
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství
Zadávací katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Akademický rok: 2019/2020

Zásady pro vypracování:

Cíl závěrečné práce: Zpracování pedagogického projektu, zaměřeného na posílení motivace studentů k mimoškolním aktivitám, stmelování kolektivu, posílení vzájemné komunikace studentů mezi sebou i s vychovateli prostřednictvím společně připraveného a stráveného vánočního večírku.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava a zpracování pedagogického projektu, formulace závěrů.

Metoda: projekt

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- BENDL, S., et al., 2015. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4248-9.
- DVOŘÁKOVÁ, M., et al., 2015. *Základní učebnice pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5039-2.
- HÁJEK, B., et al., 2010. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
- NAVRÁTIL, S., & MATTIOLO, J. 2011. *Problémové chování dětí a mládeže: jak mu předcházet, jak ho eliminovat*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3672-3.
- PRŮCHA, J., 2015. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0872-3.

Vedoucí práce:

Mgr. Ing. Gabriela Čavojská
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

17. března 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

18. prosince 2020

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Zuzana Palouňková, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

14. ledna 2021

Ing. Monika Surmová

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Et Ing. Gabriela Čavojské, vedoucí mé závěrečné práce, za vedení, cenné rady, trpělivost, ochotu a čas, který mi v průběhu zpracování tohoto projektu věnovala. Dále bych chtěla poděkovat ostatním vychovatelům, kteří se spolupodíleli na přípravách.

Anotace

Závěrečná práce pojednává v teoretické části o období adolescence, o komunikaci a spolupráci v tomto věku, o volném čase a volnočasových aktivitách. Popisuje se zde role vychovatele a vztah vychovatele s dospívající mládeží. Praktická část se věnuje přímo popisu příprav na vánoční večírek a jednotlivým aktivitám.

Klíčová slova

Adolescence, volný čas, vychovatel, komunikace, spolupráce, motivace

Annotation

The final work deals in the theoretical part with the period of adolescence, communication and cooperation in this age, free time and leisure activities. It describes the role of the educator and the relationship of the educator with adolescents. The practical part is devoted directly to the description of preparations for the Christmas party and individual activities.

Keywords

Adolescence, leisure time, youth educator, communication, cooperation, motivation

Obsah

Úvod	7
Teoretická východiska pedagogického projektu	8
1 Adolescence	8
1.1 Specifika adolescentů	8
1.2 Komunikace a spolupráce v adolescentním věku	9
1.3 Motivace v adolescentním věku.....	10
2 Volný čas.....	12
2.2 Role vychovatele	14
2.2.1 Vychovatel žáků adolescentního věku	14
Pedagogický projekt	16
3 Charakteristika projektu.....	16
3.1 Cíle projektu	16
3.2 Cílová skupina.....	16
3.3 Personální zajištění.....	16
3.4 Prostorové a materiální zajištění.....	16
3.5 Finanční zajištění	17
3.6 Harmonogram projektu	17
4 Popis jednotlivých aktivit	18
4.1 „Popelka z Asie“	18
4.2 „Jak by měla probíhat večerka“	18
4.3 „Kvíz“	19
4.4 „Hudební vystoupení“	19
4.5 „Prezentace“	19
4.6 Pečení cukroví	19
4.7 Příprava pohoštění	19
4.8 Tombola.....	19
5 Vánoční večírek	21
5.1 Zhodnocení vánočního večírku samotnými žáky	21
6 Zhodnocení projektu	22
Závěr.....	23
Seznam literatury	24

Úvod

Tato práce je zaměřena na volnočasové aktivity mládeže a jejich pedagogické ovlivňování. Toto téma jsme si vybrali, protože každým rokem se u nás na domově mládeže pořádá vánoční večírek a čas strávený s žáky je pro nás radostí.

V teoretické části práce se zaměřujeme na vysvětlení pojmu adolescence. Co tento termín znamená, jaké jsou jeho definice s ohledem na věk žáků. Bude zde vysvětleno specifikum adolescentů, a k jakým fyzickým a psychickým změnám dochází. Dále se zaměříme na komunikaci, spolupráci a motivaci v adolescentním věku. Bude vysvětlen pojem volný čas, a jak může být ovlivňován. V této souvislosti také bude osvětleno, jakou roli mají vychovatelé při ovlivňování volného času mládeže.

V praktické části závěrečné práce bude vysvětlena charakteristika projektu, jeho cíl, popis cílové skupiny žáků, dále personální, prostorové a materiální zajištění projektu, harmonogram projektu, popis jednotlivých aktivit a na závěr vyhodnocení projektu.

Cílem práce je zpracování pedagogického projektu zaměřeného na posílení motivace žáků k mimoškolním aktivitám, stmelování kolektivu, posílení vzájemné komunikace žáků mezi sebou i s vychovateli prostřednictvím společně připraveného a stráveného vánočního večírku.

Cílem projektu je připravit zábavný program na vánoční večírek, upéct cukroví na soutěž, připravit společenskou místnost, hudbu a pohoštění. Samozřejmě se zaměřením na komunikaci a spolupráci mezi žáky, upevňování vztahu mezi nimi a mezi vychovateli.

Teoretická východiska pedagogického projektu

1 Adolescence

Adolescence je období mezi pubertou a ranou dospělostí. Jedná se o etapu vývoje člověka, a to zhruba mezi 15. a 21. rokem života. Období rané adolescence je mezi 15 – 18 rokem, od 18 do 21 se jedná o pozdní adolescenci (Kolář et al. 2012, s. 11-12). Macek (2003, s. 10) definuje toto životní období do 3 fází. Časnou adolescenci vymezuje od 10 do 13 let, střední od 14 do 16 let a pozdní od 17 do 20 let. Také uvádí, že pozdní fáze může trvat i podstatně delší dobu.

Samozřejmostí je určitá individualita jedince, zejména po psychické a sociální stránce. Hovoříme o životní etapě, ve které dochází k poměrně značným změnám v osobnosti. Jedná se o změny v oblasti pohlavního dozrávání, dále fyzický i duševní rozvoj. Dochází k dospívání inteligence, utváření osobnosti, citové stabilizaci, abstraktnímu myšlení a sociálním změnám, jako jsou například změny základního životního postoje, životní orientace či hodnotového systému (Kolář et al. 2012, s. 11-12). V průběhu těchto jednotlivých fází dochází k velmi významným rozdílům. To je patrné při porovnání jedince z časně a pozdní fáze (Macek 2003, s. 10).

V tomto období dochází především k odklonu od dosavadních autorit. Pubescenti se začínají vymezovat vůči rodičům a autoritám. Značně se přiklánějí ke svým vrstevníkům, s nimiž se ve větší míře ztotožňují, více než dříve (Vágnerová 1999, s. 157). Význam vrstevníků tedy hraje stále větší roli. Mladý člověk se s nimi identifikuje. Pomáhá mu to v budování a utváření sebe sama. U dospívajících jedinců v tomto věku vliv rodičů ustupuje do pozadí a motivací jsou pro ně spíše vrstevníci a spolužáci. Narůstá tedy význam vrstevníků, kteří mají nemalý vliv na utváření identity dospívajících (Macek 1999, s. 53).

1.1 Specifika adolescentů

Dospívající mládež to má velmi těžké, musí toho hodně zvládnout, jejich duše bývá rozbolavělá, potřebují objevit sami sebe. Sebevědomí adolescentů ještě není zcela ustálené, a proto někdy mohou mít potřebu hlasitě se předvádět před okolím, na rozdíl od zdravě sebevědomého člověka, který to nemá zapotřebí. Adolescenti prožívají velice bouřlivé období, prožívají silné emoce, jsou velmi zranitelní. Mívají často problém se sebehodnocením, sebeláskou, nelíbí se sami sobě, a proto pak kolem sebe „kopou“ a mohou cítit i nenávisť k lidem

v jejich okolí. Odmítají hodnoty svých rodičů, to co je pro ně důležité a správné odmítají (Plaňava 2005, s. 103-104).

Jedná se o období hormonálních změn, dochází k pohlavnímu dospívání. Po fyzické stránce je to pro mládež také velmi náročné období, musí se vyrovnávat se změnami, které toto období přináší. Jejich tělo se začíná fyzicky měnit, a je důležité, aby tento fakt dospívající dokázali přijmout (Macek 2003, s. 17). Tyto proměny bývají velmi intenzivně prožívány, tělesný vzhled je totiž pro období adolescence velice významný z hlediska identity. Tělesné změny jsou souběžně provázeny se změnami v chování, dospívající si na svém vzhledu velmi zakládají a vědomě se porovnávají s druhými (Vágnerová, 2012, s. 372-377).

Hormonální výkyvy nemají ovšem vliv jen na fyzické změny, avšak dochází i k velmi neoblíbené aktivizaci mazových a potních žláz. Mladý člověk se začíná potit, často nepříjemně zapáchá a často se tvoří i akné. Ve snaze se této nepříjemné záležitosti zbavit, nevhodnou péčí si mohou poškodit svou pleť, často i nevratně (Švamberk Šauerová 2016, s. 48-53).

1.2 Komunikace a spolupráce v adolescentním věku

V lidské společnosti se lidé jen těžko obejdou bez vzájemného kontaktu. Vztahy mezi lidmi jsou vyjadřovány za pomoci sociální komunikace. V této komunikaci nejde pouze o prosté vzájemné přenášení informací. Jedná se i o působení jednoho na druhého s cílem ovlivnit ho, či změnit jeho chování. Příkladem může být komunikace pedagogická, kde jsou hlavními účastníky pedagogové a vychovávané osoby, nejčastěji děti a mládež. K pedagogické komunikaci dochází ve výchovně vzdělávacím procesu, jenž je jeho podstatou (Pávková et al. 2008, s. 57).

Pedagogická komunikace může mít různé podoby, přes základní společné znaky probíhá odlišně. Záleží pak, zda se jedná o školní vyučování, výchovu mimo vyučování, nápravnou výchovu či práci s nemocnými jedinci. Jinak probíhá výchova předškolních dětí, školáků, dospívajících či dospělých osob. Komunikace v oblasti výchovy mimo vyučování je založena na principu dobrovolnosti, atraktivity činností, rekreačního a zájmového zaměření, aktivity a iniciativy dětí a mládeže. Vychovatel při svém výchovně vzdělávacím působení především plánuje aktivity na základě přání a potřeb mládeže a nenásilnou formu je tak ovlivňuje. Vychovatel mládež usměrňuje, motivuje a vytváří pro ně příjemné prostředí bez hádek a konfliktů (Pávková et al. 2008, s. 57). Nejen učitelé, ale i vychovatelé si ovšem musí nastavit pravidla ve své třídě či skupině. Musí být jasně vymezena komunikace mezi vychovatelem a žákem (Nelešovská 2005, str. 35).

Obecně lze říci, že spolupracovat s dětmi je snazší, nežli s mládeží, u které se začíná projevovat puberta. Jak zmiňuje Křivohlavý (2008, s. 86), čím více se přibližuje toto období, ochota ke spolupráci klesá. Autor odkazuje na studie, z nichž vyplývá, že s přibývajícím věkem u dospělých dochází k vyšší ochotě spolupracovat. Opačně tomu je pak u dětí. Mladí lidé v období dospívání, a to ve věku mezi časnou a střední adolescencí a těsně po ní, jsou nejméně ochotni ke spolupráci a k dohodě.

Navrátil & Mattioli (2011, s. 14-15) ve své knize uvádí, že u žáků v tomto období se objevují sklony k vymáhání svých nároků. Mají tendence diskutovat o plnění svých úkolů a povinností, často kladou požadavky a vyjednávají za cílem dosažení výsledků, a to co možná nejsnadněji a s minimální námahou. Svým neustálým diskutováním ohledně realizace jejich povinností vyžadují od dospělých, aby jim neustále dokazovali, jak jsou jejich úkoly a povinnosti podstatné. Snaží se donutit dospělé, aby jim rozsah práce co nejvíce zjednodušili a to s úmyslem toho, že se nakonec dospělý, například vychovatel vzdá. Také používají přístup, kdy požadují takzvaně „něco za něco“. Dochází také k rezistenci vůči trestům, kdy dospívající odmítají své povinnosti plnit. Říkají „je mi to jedno“. Z toho jednoznačně plyne, že doba dospívání je velmi kritickým obdobím, a to především pro tvořivé řešení mezilidských vztahů.

1.3 Motivace v adolescentním věku

Co to vlastně motivace je? Nelze ji uchopit, ani spatřit, avšak je hnacím motorem v našich životech. Obecně lze říci, že motivace vyjadřuje pohnutky člověka k určité činnosti. Jedná se o jakousi aktivizaci jedince k práci či výkonu za pomoci hnacího motoru. Motivaci lze chápat jako souhrn tzv. hybných momentů v činnostech člověka, v jeho prožívání a chování s ohledem na jeho osobnost. Hybné momenty jsou takové, které člověka podněcují či pobízí, aby něco dělal, reagoval, konal nebo naopak takové, které ho tlumí a zabraňují mu v jeho konání (Čáp & Mareš, 2001, s. 92). Jde o tzv. komplexní proces, kdy na samém počátku motivace musí být nejprve pocit nějakého nedostatku. Tento pocit následně jedince podnítl k tomu, aby se snažil nedostatek odstranit, a poté již můžeme hovořit o motivaci. Odstraněním nedostatku pak dosáhneme určitého druhu uspokojení (Nakonečný 1996, s. 27).

Můžeme říci, že čím více nám na něčem záleží, tím více jsme k danému cíli motivo-
vání a právě díky tomu jsou naše činy a jednání dynamičtější. V případě motivování adolescentů je velice důležité rozhodnout, jaký druh motivace je pro daného jedince nejvýhodnější. Každý jedinec má své potřeby a to je nezbytné zjistit, abychom jej mohli vhodně posunovat a motivovat k dosažení jeho cíle (Hrabal et al. 1989, s. 24). Nakonečný (2014, s. 216-217)

dodává, že z pohledu vývojové psychologie můžeme rozeznávat dvě úrovně motivačního systému. Jedná se o úroveň vrozenou, neboli instinktivní a naučenou, která se získává prostřednictvím zvyků a návyků. Adolescenti často využívají naučenou úroveň motivace.

Vzhlížejí ve svých „idolech“, ať už jde o jejich vrstevníky nebo oblíbené celebrity. Napodobují účesy, styl oblékání, přejímají názory, gesta, nacházejí se v různých hudebních žánrech. To vše je motivuje s vidinou poznání sebe sama, nových přátel či partnera. Vzhled jejich zevnějšku se pro ně stává cílem. Především pak dívky vynakládají velké úsilí a investují do svého vzhledu. To, jak se oblékají a upravují, představuje jakousi formu komunikace, kterou adolescenti vyjadřují to, k jaké skupině patří a také se snaží odlišit od dospělých. Krása a tělesná dokonalost je denně zveřejňována na všech dostupných internetových sítích. Chlapci ovšem také velmi vnímají svůj vzhled. Především hodnotí výšku postavy, fyzickou sílu a svalovou hmotu (Vágnerová 2012, s. 372-377).

Účinnou motivací může být přitažlivost dané činnosti. Především pak to, jakou formou či metodou bude aktivita vedena, aby zaujala dospívajícího žáka. Činnosti by měly být co nejvíce pestré a poutavé, ale také by měly být zaměřeny na odpočinek (Bendl et al. 2015, s. 124).

2 Volný čas

Pojem volný čas vzbuzuje příjemné představy. Můžeme se věnovat tomu, co nás baví a naplňuje, zkrátka tomu, co nám přináší radost. Volný čas můžeme trávit nejen zájmovými činnostmi a vzděláváním, ale také odpočinkem či zábavou. Každý z nás má odlišné představy o tom, jak naložit se svým volným časem. Někdo rád cestuje, jiný si jde zacvičit, další zase rád maluje. Volnočasových aktivit je nepřeberné množství (Pávková et al. 2008, s. 9). Na každého jedince působí velkou částí jeho rodina, kdy od nejranějšího věku dětí dochází k napodobování vzorců chování, komunikačních schopností či hygienických návyků (Průcha 2015, s. 16).

Mezi další vlivy patří škola, učitelé, přátelé, vrstevníci a v dnešní době značnou částí i média a sociální síť. Je spousta možností, jak kvalitně využívat svůj volný čas. Hovoříme o organizacích, které působí záměrně a dlouhodobě a dochází zde k pedagogickému ovlivňování volného času. Tyto nabízené aktivity by měly jedince upoutat a působit na něj nenucenou formou (Pávková et al. 2008, s. 11).

Volný čas ohraničujeme jako čas, jenž zbývá po uskutečnění všech pracovních i nepracovních závazků. Těchto aktivit se člověk účastní dobrovolně, s určitými očekáváními, která mu přinášejí příjemné prožitky. Mezi hlavní funkce volného času patří odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti (Hofbauer 2004, s. 13).

Volnočasové aktivity a výchova mimo vyučování obsahuje výchovně-vzdělávací činnosti. Řadíme sem činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, a také přípravu na vyučování (Pávková et al. 2008, s. 74). Tyto aktivity mají za úkol naučit děti a mládež, aby smysluplně využívaly svůj volný čas. Volnočasové aktivity mají za úkol rozvíjet osobnost mládeže. Abychom vzbudily a vytvořily návyky na to, jak správně trávit volný čas, musíme děti seznámit se širokou škálou volnočasových aktivit, které mají k dispozici. Následně jim pomoci při nalézání jejich vlastních vloh, případně je vhodně nasměrovat. To vše napomáhá k rozvoji zdravého sebevědomí a uvědomění si vlastních hodnot (Hájek et al. 2008, s. 193).

Děti mají většinou o mnoho více volného času než dospělí, avšak jsou zde i tací, kteří ho mají nedostatek, anebo naopak ti, kteří mají volného času přebytek a neumí ho vhodně využít. Aktivity mládeže bývají pestřejší než u dospělých. To, do jaké míry jsou děti samostatné, závisí nejen na jejich věku, ale také na fyzické či psychické vyspělosti. Velmi důležitá je atmosféra v rodině a aktivity nabízené v regionu, ve kterém žijí (Hájek et al. 2010, s. 66).

To, že závisí na charakteru výchovy v rodině i na prostředí, ve kterém se mládež pohybuje, popisuje i Pávková et al. (2008, s. 14).

Nevhodně rozložený či zvolený volný čas může být dokonce zdrojem vážného ohrožení. Pokud není správně zorganizován, může dojít například k úrazům. Mládež může svým jednáním ohrožovat nejen sebe, ale i druhé, a to například experimentováním s drogami či porušováním zákona. Proto je velmi důležité naučit mládež svůj volný čas racionálně využívat, vést ji tak, aby svým chováním neohrožovala sebe ani ostatní (Pávková et al. 2008, s. 10).

2.1 Pedagogické ovlivňování volného času

Pedagogika volného času se zabývá nejen výchovou ve volném čase, ale také jejími prostředky, cíli, podmínkami a pedagogickým ovlivňováním. Umožňuje pozorování rozvoje osobnosti dětí a mládeže, a to formou sebevzdělávání, zájmových činností či odpočinku a zábavy. Pedagogické ovlivňování volného času, je nejen zábavné, ale zároveň přináší i efekt. (Bendl et al. 2015, s. 118-120).

Napomáhá ovlivňovat a rozvíjet žádoucí znaky osobnosti. Každá z volnočasových aktivit má své výchovné cíle, které si pedagog vždy před začátkem zájmového kroužku promýšlí. Volnočasové aktivity se člení dle počtu účastníků na individuální, skupinové či hromadné. Dále se aktivity rozlišují na pravidelné a příležitostné, organizované a spontánní. Zájmové kroužky patří do základních forem výchovy. Práce s malou skupinou patří mezi velmi efektivní. Oblíbenými metodami, které podporují aktivitu, jsou hra, soutěž, exkurze či vycházky (Bendl et al. 2015 s. 122-130).

Z pedagogického hlediska je jedinečným výchovným prostředkem hra, ale pouze v případě, že ji vede dobrý vychovatel. Jedna a táž aktivita může některé jedince podněcovat k sebekázni, obětavé spolupráci, přímosti při dodržování pravidel, jiní při ní naopak mohou sebekontrolu ztratit, chovají se sobecky, uchylují se k podvádění. Je důležité v dětech pěstovat vytrvalost a důsledně smysl pro poctivou hru. Pokud dojde k porušování pravidel hry, musí být okamžitě ošetřeno (Zapletal 1995, s. 16). Hájek et al. 2008, s. 125 uvádí, že zážitkové činnosti jsou zaměřeny nejen na sebepoznání, avšak na poznání ostatních členů skupiny. Prožitky spojené s aktivitami napomáhají rozvoji fantazie, tvořivosti, osobnostnímu rozvoji, rozvoji v sociální oblasti a ve skupinovém prožívání.

2.2 Role vychovatele

Vychovatelem může být osoba, která má odbornou kvalifikaci v tomto oboru. Předpokladem je taktéž kladný vztah k dětem a mládeži, důslednost, komunikační schopnosti, kreativita, kultivované vystupování a podobně. Taktéž je důležité mít přirozenou autoritu. Vychovávat také může prostředí. Především se jedná o záměrné ovlivňování vychovávaného jedince či skupiny. Posláním vychovatele je pěstovat a zdokonalovat u dětí takové vlastnosti, hodnoty a postoje, které prospívají nejen jim samotným, ale i ostatním lidem, potažmo celé společnosti. Vychovatel pracuje jak s jednotlivci – individuálně, ale i se skupinou jako celkem. Vychovatel je zodpovědný za bezpečí a vývoj vychovávaného, má za úkol pozorovat chování mládeže a správně ho diagnostikovat (Bendl et al. 2015, s. 12-17). Ve vztahu vychovatel – vychovávaný, je vychovatel aktivnějším činitelem (Dvořáková et al. 2015, s. 35).

Vychovatel je osobou, která zná zákony a principy v procesu výchovy, vývoje osobnosti a je si vědom vlivu vnějších okolností, které působí na tento vývoj. Vychovatel je profesionálem, který dokáže pracovat se skupinou a její dynamikou. Aby byla výchova účinná, je třeba, aby všechny klíčové faktory, které se na výchově podílejí, kooperovaly. Jednou z těchto podstatných rolí vychovatele je spolupráce rodiny, školy, lokálního prostředí a prostředí vrstevnického (Bendl et al., 2015, s. 12-17).

Pro každou výchovnou činnost vychovatele jsou nezbytné výchovné cíle. Tyto cíle jsou ovlivněny nejen vzděláním, ale také osobní zkušeností vychovatelů, věkem, životním stylem, názory, postoji, hodnotami ale i a řadou dalších faktorů. (Dvořáček 2005, s. 7). Pávková et al. (2008, s. 57) dodává, že postavení vychovatele je odlišné v porovnání s učiteli. Vychovatel při plánování výchovně vzdělávacích činností vychází z potřeb a přání dětí a mládeže, a tím je vhodným způsobem nenásilně ovlivňuje.

Stejně jako pro učitele i pro vychovatele je velmi důležitá jeho přirozená autorita. Ta se opírá o spontánnost, osobnostní rysy či profesní dovednosti vychovatele. Rozlišujeme formální autoritu spočívající na základě práce s žáky a autoritu charismatickou, která vyplývá z kvalit osobnosti, z vyzařování energie, zdravého sebevědomí, komunikativních dovedností, z vlídnosti a empatie (Kolář et al. 2012, s. 20).

2.2.1 Vychovatel žáků adolescentního věku

Žáci, kteří mají školu daleko od svého domova, mohou být ubytováni v domově mládeže. Příchod do tohoto ubytovacího zařízení ovšem pro žáky znamená velkou životní změnu. Vzdálí se od své rodiny, zázemí a „jistot“. Nastává tak čas, kdy žáci přebírají velkou část zod-

povědnosti. Vychovatel je pak tím, kdo se v tomto zlomu nachází, a je velmi důležité, aby byl žákům nápomocen, přeci jen právě on tu pro ně bude po dobu jejich studia a bude zastupovat jejich rodiče.

Na samotném počátku vztahu mezi vychovatelem a žákem je důležitý především prvotní kontakt. Vztah mezi vychovatelem a žákem vznikne, pokud vychovatel dokáže žáka zaujmout. Osobnostní kvality vychovatele jsou také velmi důležitým prvkem, pokud však vychovatel žáka nezaujme, žák nebude uznávat ani jeho kvality. Vychovatel má působit na žáky tak, aby je vedl k poznání.

Pro dospívající mládež, jež se vzdaluje od své rodiny, může být právě vychovatel ten, kdo jim je nablízku, dokáže je zaujmout a stane se pro ně vzorem, který právě dospívající v tomto období hledají. Vychovatel by měl patřičně dávat najevo, že se o své žáky zajímá, s ochotou a pravidelně jim věnovat svůj volný čas a působit preventivně v oblasti negativních sociálních jevů. Žák poté může spatřit oporu ve svém vychovateli, pokud ho něco trápí, ví, že se má na koho obrátit. Vychovatel může také směřovat své působení tam, kde je potřeba, pokud u žáka v rodině něco nefunguje a podobně (Pávková et al. 2008, s. 53-54).

Pedagogický projekt

3 Charakteristika projektu

Projekt se zabývá přípravou a realizací vánočního večírku v domově mládeže. Na přípravu programu se s žáky budeme scházet v rámci schůzek skupiny ve společenské místnosti, kde se bude vymýšlet program skupin na večírek. Dále je v plánu připravovat cukroví, které bude na večírku zařazeno do soutěže o nejlepší cukroví. V samotný den večírku budeme chystat pohoštění v kuchyňce. Projekt obsahuje nejen popis veškerých činností, které žáci zrealizují v průběhu příprav na večírek, ale také samotný průběh večírku. Celkově se během tohoto projektu zaměříme na přiblížení atmosféry Vánoc a provedeme žáky vánočními tradicemi. Zaměříme se i na podporu sociálního citění, začleněním charitativní tomboly.

3.1 Cíle projektu

Cílem projektu je připravit a zrealizovat zábavný program na vánoční večírek, upéct cukroví na soutěž, připravit společenskou místnost, hudbu a pohoštění. Cílem je se upevňování komunikace a spolupráce mezi žáky s ohledem na jejich individualitu. Současně také upevňování vztahu mezi nimi a mezi vychovateli. Cílem je žáky vhodnou formou motivovat, snažit se je zaujmout a podporovat jejich vlastní kreativitu a individuální rozvoj osobnosti.

3.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou tohoto projektu budou žáci střední školy ve věku 15-21 let. Jedná se o žáky celého domova mládeže, kteří jsou v tomto věkovém rozpětí. V našem domově mládeže je ubytováno celkem 100 žáků.

3.3 Personální zajištění

V našem domově mládeže působí 4 vychovatelky, 1 vychovatel a vedoucí vychovatelka. Všichni se budou aktivně podílet na přípravách vánočního večírku.

3.4 Prostorové a materiální zajištění

Akce bude probíhat ve velké společenské místnosti, která se nachází v druhém patře domova mládeže. Tato místnost slouží nejen k trávení volných chvílí žáků z domova mládeže, ale také zde probíhá výuka. Jsou zde tedy nejen sedačky a sedací vaky, ale také lavice a židle. Musíme tedy lavice i židle rozmístit podél celé místnosti, aby nám vznikl prostor pro naše aktivity. Dále musíme připravit místo, kde bude umístěna fontána na čokoládu, na kterou

všichni netrpělivě čekají. Co se týká výzdoby místnosti, bude zde pouze vánoční stromeček, který připravují vychovatelé. Budeme také využívat kuchyňku, ve které se bude chystat pohoštění. Dále budeme využívat malou společenskou místnost, která se nachází na stejném patře jako velká společenská místnost. Zde bude docházet k předávání cen z tomboly, které budou věnovány od žáků a vychovatelů pro dobrou věc.

3.5 Finanční zajištění

Nákup surovin potřebných pro přípravu pohoštění na vánoční večírek budou financovány z reprefondu našeho domova mládeže. Nákup těchto potravin a nápojů zajistí vychovatelé.

3.6 Harmonogram projektu

V tabulce jsou uvedeny orientační časy, tak, aby vše proběhlo podle plánu.

Průběh dne	časy
Příchod žáků ze školy	14:00
Přípravy na kuchyňce	15:00
Začátek večírku	18:00
Vystoupení skupin	18:10-19:00
Hodnocení cukroví	19:30
Tombola	19:45
Závěr večírku	20:00
Volná zábava	20:10-21:30

4 Popis jednotlivých aktivit

Schůzky skupiny běžně probíhají každý týden. Přípravy začnou již v listopadu, kdy se budeme se žáky pravidelně scházet na schůzkách skupiny a zaměříme se na plánování programu na večírek. Každá výchovná skupina má za úkol vymyslet svůj program, tak aby byl v co nejkratším čase a aby byl zábavný.

Také je velmi důležité domluvit se na tom, jaké vánoční cukroví se bude péct, aby bylo co neoriginálnější. Takže se domluvíme tak, že každý přijde s návrhem a pak se společně rozhodneme. Samozřejmě musíme domluvit termín pečení, a kdo se ho ujme. Dalším důležitým bodem je, kdo vypomůže s přípravami pohoštění v den večírku, ale také s přípravou společenské místnosti. Součástí hry bude zapotřebí i hudba, což bude také potřeba domluvit, kdo hudbu pustí. Velmi důležitým bodem je moderátorská pozice, vybrat tedy někoho, kdo bude provázet celou akci.

4.1 „Popelka z Asie“

Skupina č. 1 bude připravovat hru s názvem „popelka z Asie“. S celou skupinou budeme vymýšlet, jak provést danou aktivitu, aby byla zábavná a zároveň nezabrala mnoho času. Abychom ostatní žáky motivovali k účasti na této hře, zvolíme jako výhru poukaz na pizzu pro 2. Dále se budeme s žáky domlouvat na tom, kdo se ujme prezentace této aktivity, kdy bude ostatním vysvětlovat, jak bude hra probíhat. Mezi pomůcky, které na tuto hru jsou potřeba, patří čínské hůlky, misky, dále pak rozhodne na základě zkoušení, zda je vhodnější sušená cizrna, fazole, hrášek či čočka. Tato hra spočívá v tom, že se přihlásí žáci v páru, usednou na polštářky připravené na společenské místnosti, a po dobu trvání písničky – „Kdepak ty ptáčku hnízdo máš“ budou žáci za pomoci čínských hůlek vybírat usušené luštěniny do kelímku. Po skončení písničky se spočítá, kolik každá dvojice nasbírala a určí se vítěz. Vítězná dvojice, jak již bylo zmíněno, získá jako odměnu poukaz na 2 pizzy.

4.2 „Jak by měla probíhat večerka“

Skupina č. 2 bude připravovat názorné scénky, jak by neměla vypadat večerka a následně, jak by měla správně probíhat. K této aktivitě bude potřeba pouze pár rekvizit, jako jsou učebnice, sešity či papíry, oblečení, a sedací vaky, které jsou ve společenské místnosti k dispozici. Skupina se bude scházet se svým vychovatelem ve společenské místnosti, kde bude nacvičovat svoje zábavné vystoupení.

4.3 „Kvíz“

Skupina č. 3 bude pro ostatní připravovat kvíz. Během listopadu se bude skupina scházet a vymýšlet otázky, které zahrnou do kvízu pro ostatní žáky. Kvíz bude probíhat formou přes mobilní aplikaci.

4.4 „Hudební vystoupení“

Skupina č. 4 bude připravovat hudební vystoupení. V této skupině je několik dívek, které umí hrát na hudební nástroje – klavír, housle, kytara, a také umí krásně zpívat.

4.5 „Prezentace“

Skupina č. 5 bude připravovat prezentaci svoji skupiny. V této skupině jsou noví žáci, kteří přišli na domov mládeže. Rozhodli se proto o zábavnou formu prezentace jejich skupiny. Během schůzek skupiny tedy budou připravovat fotografie a videa jednotlivých členů skupiny, kteří zde v krátkosti budou sdělovat něco o sobě. Tyto materiály pak budou upravovat a společnými silami vytvářet prezentaci pro ostatní.

4.6 Pečení cukroví

Tato aktivita bude probíhat v naší kuchyňce, jež se nachází v 1. patře na domově mládeže. Každá skupina má za úkol upéct dva druhy cukroví. To, jaké druhy se budou péct, se bude domlouvat během listopadových schůzek skupiny a tak, aby každá skupina měla jiné cukroví. Dále je důležité včas se dohodnout se žáky na tom, kdy danou aktivitu zrealizujeme, abychom se v kuchyňce prostrídali.

4.7 Příprava pohoštění

V samotný den večírku se bude chystat pohoštění, nejen pro žáky, ale i pro nás vychovatele a pro vedení školy. Bude toho opravdu velké množství, takže každá pomoc je vítána. Budou se obalovat a smažit řízky, také se budou péct „šneci“ z listového těsta, bude potřeba očistit a nakrájet spoustu zeleniny. V neposlední řadě bude potřeba připravit dlouho očekávanou fontánu na čokoládu a ovoce k ní. Samozřejmě se přichystají i nealkoholické nápoje, a kelímky k nim. Žákům bylo sděleno, aby si přinesli svůj vlastní hrníček, pokud mohou.

4.8 Tombola

Jak žáci, tak vychovatelé měli možnost během celého měsíce věnovat drobné dárky do tomboly. Může to být plyšová hračka, hrníček, karty, sponky do vlasů, hřeben, omalovánky,

časopis a podobně. V průběhu dne, kdy se bude konat večírek, budou mít žáci i vychovatelé možnost zakoupit si lístky do této tomboly za symbolickou částku. Vybraná finanční hotovost poté půjde na dobrou věc, bude věnována do psího útulku, se kterým dlouhodobě spolupracujeme.

5 Vánoční večírek

Průběh jednotlivých přípravných aktivit na večírek byl velice příjemný. Při pečení cukroví bylo vidět, že dívky k tomu mají vřelý vztah a jsou zvyklé pomáhat z domova. Chlapci se do pečení moc nehrnuli, ale zaujalo je trénování připravované hry na večírek. Příprav pohoštění se také účastnili především dívky, chlapci pak pomáhali s odnášením mís a talířů do společenské místnosti. Samotný večírek proběhl hladce. Vše bylo podle plánu. Celou akci provázela moderátorka (žákyně 2. skupiny) a informovala o tom, která skupina je na řadě se svým připraveným vystoupením či aktivitou. „Diskžokejem“ byl žák z 3. skupiny seděl u počítače a zajišťoval pouštění předem domluvené hudby. Po ukončení připravených aktivit následovala soutěž o nejlepší cukroví. Vedení školy a vedoucí vychovatelka dostali na talířky od každého druhů cukroví jeden kousek. Následně pak vyhodnotili vítěze. Na prvním místě se umístila skupina č. 2, která připravila „vosí hnízda“, na 2. místě skupina č. 1 se svým „bounty“ cukrovím a 3. místo si vybojovala skupina č. 3 s lineckým cukrovím. Na závěr večírku proběhla tombola.

5.1 Zhodnocení vánočního večírku samotnými žáky

Je pro nás důležité především to, jak celou akci vnímají žáci. Názor žáků je nezbytný pro případné vylepšení do budoucna. Po skončení večírku jsme spolu s vychovateli zjišťovali individuálně u žáků, jak se jim večírek líbil. Ptali jsme se, jak hodnotí celý průběh večírku. Ohlasy byly velmi pozitivní. Žáci byli již velmi unavení z celého náročného dne, a tak jsme se pak k tomu tématu všichni vychovatelé vraceli na schůzkách skupiny.

Zaměřovali jsme se na to, zda se jim akce líbila, co se jim líbilo nejvíce, co se jim nelíbilo či co by udělali příště jinak. Jak je známo, každý z nás je jiný, má jiné preference, tak tomu bylo i žáků. Někteří ze žáků více ocenili soutěže, někteří pouhé hudební vystoupení, jiní zas samotné pohoštění. Celkově však žáci hodnotili večírek velmi pozitivně. Největší úspěch však měla jednoznačně čokoládová fontána, která byla zlatým hřebem večera.

6 Zhodnocení projektu

Tento projekt jsme se rozhodli uskutečnit, protože každoročně se u nás na domově mládeže pořádá vánoční večírek a čas strávený s žáky nám přináší radost a pohodu. Žáci nás velmi inspirují a podporují v nás kreativitu. Je velice příjemné, když vaše práce je současně i vaším koníčkem, a dodává vám energii a touhu vymýšlet nové věci. Před samotnou realizací večírku jsme plánovali průběh večírku, připravili si pomůcky a pekli vánoční cukroví. Dívky se s opravdovým nadšením chopily pečení a chlapci zkoušeli hůlkami sbírat sušené luštěniny. Jak uvádí Hájek et al. (2008, s. 125), že zážitkové činnosti napomáhají nejen sebepoznání, ale i poznání ostatních členů skupiny se potvrdilo. Přestože žáci na domově spolu bydlí dlouho dobu, tolik toho o sobě navzájem nevědí. A právě díky těmto společným prožitkům o sobě navzájem zjistili více. A současně i my jako vychovatelé jsme díky společným aktivitám měli více možností žáky lépe poznat.

Ačkoli se nezapojili všichni žáci z domova mládeže, účast byla 60 žáků, hodnotíme tento projekt velmi kladně, s výsledkem jsme velmi spokojeni. Moc se nám líbilo, jak se všichni s nadšením zapojili do příprav a užili si při tom spoustu legrace. Bylo moc příjemné a pro nás jako vychovatele naplňující vidět, jak je aktivity bavili, a jak byli schopni se vzájemně domluvit, na tom, co kdo bude mít na starosti.

Velmi důležitým prvkem bylo také motivovat žáky, a to se nám povedlo. Vše proběhlo podle plánu. Projekt nepochybně splnil naše očekávání.

Navrhovaná doporučení

Cíle jsme naplnili. Večírek splnil naše očekávání. Pro příští rok budeme postupovat stejným způsobem. Jediné co bychom mohli ještě vylepšit, je zapojit více žáků během večírku do daných aktivit. Také se více zaměříme na včasné plánování termínu večírku, abychom navýšili účast žáků. Termín večírku byl poslední den před odjezdem žáků domů na vánoční prázdniny, tudíž i to ovlivnilo účast. Jinak co se spolupráce a komunikace týká, vše proběhlo velmi hladce.

Závěr

Tato práce byla zaměřena na aktivity žáků v jejich volném čase a na ovlivňování tohoto času námi vychovateli. Ovlivňování volného času mládeže je velice důležité, jelikož je mnoho okolních vlivů, které na ni působí. Každý je originál, a proto je nezbytné vhodnou formou pracovat s individualitou jedince. Být vychovatelem není vždy jednoduché, přesto však to za to stojí. Mít možnost pomoci a zlepšit kvalitu života našim žákům je nepopsatelný pocit.

Cílem teoretické části bylo uvedení do daného tématu. Bylo zde vysvětleno, co znamená pojem adolescence a čím jsou adolescenti specifičtí. Dále pak bylo zmíněno, jak mladí lidé komunikují, co je pro ně motivací a především jak ovlivňovat jejich volný čas. Cílem praktické části bylo zpracování pedagogického projektu zaměřeného především na komunikaci, spolupráci a upevňování vztahů.

Tento projekt jsme připravovali za pomoci žáků výchovných skupin celého domova mládeže. Společnými silami jsme domlouvali hru na večírek, vymýšleli to nejlepší cukroví, připravovali pohoštění a společenskou místnost. Při samotných přípravách si žáci vzájemně pomáhali a komunikovali. Při nácviu hry a programu na večírek jsme se společně pobavili a opravdu se moc nasmáli.

Po večírku jsme se snažili vše zrekapitulovat, povídali jsme si o tom, jaké z toho mají žáci pocity, co se jim líbilo a co ne, co bychom mohli příště udělat jinak. My jako vychovatelé jsme odcházeli mírně unavení, avšak s velmi příjemným pocitem. Opravdu se vše vydařilo, a přestože přípravy zabraly nějaký ten čas a v samotný den to bylo trochu hektické, už se moc těšíme na příští vánoční večírek.

V projektu jsme se zaměřovali především na individualitu žáků a současně jsme se snažili podporovat komunikaci a spolupráci mezi žáky a také mezi žáky a vychovatelem.

Seznam literatury

- ČÁP, J., & MAREŠ, J., 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-463-X.
- DVOŘÁČEK, J., 2005. *Pedagogika pro učitele odborných předmětů*. 1. vyd. Praha: VŠE Oeconomica. ISBN 80-245-0886-9.
- HÁJEK, B., HOFBAUER Z., PÁVKOVÁ J., 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HOFBAUER, B., 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- HRABAL, V., MAN F., PAVELKOVÁ I., 1989. *Psychologické otázky motivace ve škole*. 2. uprav. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 80-04-23487-9.
- KOLÁŘ, Z., RAUDENSKÁ V., RYMEŠOVÁ J., ŠIKULOVÁ R., VALIŠOVÁ A., 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KŘIVOHLAVÝ, J., 2008. *Konflikty mezi lidmi*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-807-3674-076.
- MACEK, P., 1999. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-348-X.
- MACEK, P., 2003. *Adolescence*. 2. uprav. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.
- NAKONEČNÝ, M., 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.
- NAKONEČNÝ, M., 2014. *Motivace chování*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-830-6.
- NELEŠOVSKÁ, A., 2005. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0738-1.
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK B., HOFBAUER B., HRDLIČKOVÁ V., PAVLÍKOVÁ A., 2008. *Pedagogika volného času*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PLAŇAVA, I., 2005. *Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy - dovednosti - poruchy*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 80-247-0858-2.
- ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, M., 2016. *Jak přežít svou vlastní pubertu: i s učiteli a rodiči*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5395-9.

VÁGNEROVÁ, M., 1999. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-308-4.

VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

ZAPLETAL, M., 1995. *Velká encyklopedie her. Hry v přírodě*. 2.vyd. Praha: Leprez. ISBN 80-901826-6-6.